„ЗАСТАВА“ излази двапут у недељи, четвртком и недељом.
Цена је на годину 10. фор. на по год. 5 фор., на четврт године 2 фор. 50 нов. а. в. за Аустрију, а за Србију на годину 100 гроша на по год. 50, а на четврт године 25 гроша.

ЗАСТАВА.

Огласи се рачунају по количини врста, које из гармонта заузимају, и за сваку врсту плаћа се за први пут 7 за сваки даљи пут 5 н. осим тога за жиг увек по 30 н. Дописи се шаљу уредништву а предплата администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

Број 17. У Новоме Саду, у четвртак 29. фебруара 1868. Год. III.

Нови Сад, 27. фебруара.

Црногорски посланици у Цариграду наново су се упустили у преговоре са отоманском владом. По писмима из Цариграда од 14. (26.) фебр., француски посланик, Буре, припомогао је томе; шта више, он је предложио и неке основе за подпуно решење питања које се има расправити између Цетиња и Цариграда. Какви су ти основи, некаже се; у накнаду јавља се да су црногорски посланици били на балу у француском посланиству, што би као потврђивало, да им је предлог француског посланика по вољи. Ми знамо, да без пристаништа на Јадранском мору и без приновљења Црне Горе, са којим плоднијим суседним земљиштем: неможе бити никакве стварне основе за мирну погодбу између Црне Горе и порте, то знамо па ћемо радо предпоставити, да и предлог француског посланика за окончање преговора између црногорских посланика и порте, ако га у истини има, налази своју практичну вредност у уступкама порте којима би се подпуно задовољила позната захтевања Црне Горе.

Један бечки лист донео је вест, да је Митад паша, наместник од Бугарске, збачен, услед опомена које је руска влада порти учинила. Међутим, „Ендепанд. белж“ доноси један телеграм из Марсеља од 21. фебр. (4. марта), у коме се вели, да се Митад паша из Цариграда опет вратио у Бугарску као наместник. — Бугарски лист „Народност,“ што у Букурешту излази, дознаје из Беча, како се у круговима аустријске владе говори, да је министар Бајст у сагласију са Инглеском и Француском израдио неки нови план за уређење Турске. По том плану имао би се султан крунисати за „краља од Бугарске“; Бугарска, Тракија и Македонија састављале би „краљевину Бугарску,“ која би имала за себе министарство, буџет и војску. Султан би се називао: „цесаро-краљевско величаство.“ План Бајстов препоручиће се енергично султану. „Цесаро-краљевско министарство, буџет и војска“ нису оно у чему здрава свест народа бугарског себе огледати може. Народна слобода и независност то је за Бугаре, као и за све Источне Хришћане, једини услов и јемство достојног живота и цветућег друштвеног стања. Планови који неби правце тежили тој слободи и независности, завезали би само нове чворове у толико замршеном Источном питању. Заиста, одношај „краљевине Бугарске“ неби никако могао бити према Цариграду нешто боље, него што је одношај подунавских кнежевина; а кад само искуство говори, да је такав одношај највећа сметња напредку и вечити извор сукобима: онда ни један прави пријатељ мирног друштвеног живота на Истоку, неможе прибегавати плановима за крпеж Турске средством престарелих и обштом свести осуђених спољашњих форма.

По вестима из Цариграда, у самом турском министарству спрема се план за уређење Бугарске, али не као „краљевине,“ већ као у Ливану који нема своје народне самосталности, него је под управом једног наместника, који од султана зависи. Такво уређење порта беше готова и Кандији дати; али јуначки синови острва, као што видесмо, одбише портину понуду, они неће више никакве мешавине са варварским господаром, и бориће се до последње капи крви за своју народну слободу и независност. Ми смо уверени, да ће и синови Бугарске умети дати доказа пред светом, да крува за њихову народну свест није на престолу варварства што огревава у море суза и крви робујућих народа, него је у ослобођењу и братству свију који на Истоку за слободу вапију.

Лондонски „Хералд,“ стари пријатељ инглеско-француског савеза за одржање Турске, труди се у једном чланку доказати, да није противан ослобођењу Источних Хришћана, али само неналази, да је још време томе. Зна се, да тај лист чешће црпи своје разлоге из министарства спољашњих послова у Париву, као и у Лондону, па зато и нарочиту пажњу на себе привлачи. А ево како он у главноме данас разлаже Источно питање:

„Ми ћемо допустити, да у Европи нека велика сила грамзи још по старом за разширењем на Истоку. Грамзивост њена беше узбијена, али не угушена у неком великом (Кримском) рату. Ако би се оставило, да се Источно питање реши између Русије и Турске, брзо би се Европа знатно изменула, и руски цар добио би у руке кључеве од Азије. Ми то невелимо, да би кудили Русију и Русе. Руси мисле да имају право тежити, да њихови политични интереси буду у преваги у Турској, као год што и Французи мисле, да имају право тежити за превагом својих политичних интереса у Мароканској и Тунису, или Инглези у Египату и Кини. Али нетреба заборавити, да су западне силе сложиле се, да недаду никоме насилнички напасти на целину Турске. У Петрограду врло добро знају, да би се јавним покушајем и једног корака према Цариграду на један мах изазвао оружани одпор западних сила. Ми немамо дакле бринути се због руских интрига у Бугарској, у Србији, у Румунској и у Црној Гори. Докле су Инглеска, Француска и Аустрија сједињене у одважности, да недаду раздробити Турску: дотле и руске интриге немогу бити ни од какве користи Русији. Много тежи задатак поставља се дипломатији изгледом за унутрашњу револуцију у Турској. Ми можемо јамчити султану противу странца; али колико, или можемо ли икако стајати му добри противу оних, које он још сматра за своје поданике? Природни развијтак догађаја у Турској развија у кнежевинама, које брзо савревају, тежњу за независним животом. Румунија, Србија и Црна Гора већ се саме управљају, саме бирају своје владаоце, саме праве савезе, имају своје собствене скупштине и војске. Србија са својим милионом становника, и Румунска са четири милиона, јесу у делу и у ствари већ одвојене од Турске. Али пре него што њихов одвојени живот може бити признат као право, ваља да буде одобрен од Турске и од сила које заштићују Турску, и под чијом заједничком заштитом и речене државице уживају своје слобоштине. Заман је говорити о устанку тих државица противу порте, почем би њихове слабе војске биле сасвим немоћне противу војске Омера паше; а за овај мах неможе се ни мислити о оружаном умешању Русије.“ „Хералд“ напомиње, како се у подунавским кнежевинама јавно рачуна на помоћ руску, па додаје: ако то бива са знањем и одобрењем влада, онда је време, да се велике силе одупру „револуционим намерама,“ које се на таком рачуну оснивају. „Интереси Источних Хришћани немогу се, вели „Хералд,“ осигурати данас насилничким средствима. Њима се може много припомоћи дипломатским преговорима и помоћу сила. Време ће непремејо доћи, кад ће, природним и лаким договором, рмзвијтак споменутих државица постастати сасвим независан од Турске, почем ће се може бити учинити нека погодба да се данак који оне плаћају, у извесној суми једном за свагда исплати. Да ли ће Бугарска, Румелија и Кандија следити скоро кораком својих старијих сестара на турско-аустријској граници, то је питање које се времену оставити мора. Оне заиста нису још толико напредне у умешности и практики народне самоуправе.“

Хришћански народи на Истоку најбоље познају снагу своју и непријатеља од кога се ослободити имају, ту им никако није нужна оцена са Запада. Још је мање нужно, да им се из Лондона и Париза оцењује степен дорасловти њихове за народну самоуправу, и означује време кад могу на своје собствене ноге устати. Да је Северна Америка црпела своју државну снагу и зрелост из дипломатских извора у Лондону, још би она чамила у ланцу инглеских колонија; али она је знала да је сама себи најбољи пријатељ, и предпоштујући своја чуства и своју памет свима утицајима споља, она је успела да рђу страног господарства са себе стресе. Неће, заиста, и Срби, Румуни, Бугари, и Грци данас чекати, да им ветар са Запада срећу донесе, него ће у својим природним нагонима, у својим собственим силама, у својим домаћим изворима и у братској узајмној подпори умети наћи компаса и средства за покрет и дело народног ослобођења свог. Што мир Европе и човечански напредак од Западних сила у Источном питању иште, то није, да се оне намећу као судије онде где за судије позване нису, него просто да оставе нека народи на Истоку сами по своме осећању и разуму своја природна права бране и своју будућност осигуравају. „Хералд“ каже, да су те силе сигурне, да Русија засад неможе ништа за себе на Истоку израдити; ништа лепше, нека сад оне мирно седе код своје куће, и нека се ограниче да само Русији недаду учинити корака напред к Цариграду; а Источни Хришћани умеће уверити свет, да силна војска Омера паша још мање може стати на пут њиховом заједничком народном покрету, него што могаше одолети усамљеном устанку такорећи једне шаке Крићана.

Један париски лист (La Situation) пише: „Сваки дан постаје све јасније, да је Европа подељена као на два табора, који ће бити непријатељи један другоме, чим пукне први топ на Дунаву. Докле Аустрија и Француска мисле да даду нова доказа за добре одношаје своје са Италијом — шиљући чланове царске фамилије као предстаннике на свадбу принцу Хуберту (италијанском престолонаследнику)—: Прусија што више налази одпора у Ђермaнији, све ближе приступа Русији. Отуд и „Нордд. Алгм. Цтг. (орган пруске владе) неналази више за нужно држати ствар у тајности, те рабри Србију и Румунску, да неузимају ни на ум опомене и претње Западних сила; а Русија са своје стране, осигурана савезом Прусије, крије мање него икад радњу своју.“

Принц Наполеон путује од неколико дана по Немачкој. Био је у Франкфурту; отуд је отишао у Берлин, па се говори да ће и у Беч доћи. „Ла Франс“ одбија сваку политичну цељ од пута принца Наполеона; међутим, неки други листови пишу да принц Наполеон има задатак, да Прусију одврати од савеза са Русијом и привуче је Западним силама — у Источном питању.

У француској скупштини изјавио је ратни министар, 21. фебр. (4. марта). да ће француска војска идућег пролећа бити сва новим пушкама наоружана. Тако наоружана Француска ће бити за две године напреднија од других сила; и заштићена иглењачама моћи се она предати пословима мира. Видићемо! —

По једном телеграму из Вашингтона од 23. феб. (6. мар.) председник республиканског савеза Џонсон позван је на одговор пред суд сената, услед тужбе коју је народно представништво поднело противу њега због незаконитог збацивања и постављања министара, и што је акта тога представништва прогласио за незаконита.

АУСТРИЈА И ИСТОЧНО ПИТАЊЕ.

II.

Канцелар Бајст признаје у уводу своје црвене књиге, да Аустрија мора стати за тим, да потпомаже праведне жеље источних Хришћана већ због тога, што народи хришћански у Турској узбуђују симпатије у суседним земљама Њ. Вел. и што се опажа у суседних народа аустријске монархије јака жеља, да се браћи и суплеменицима њиовим на балканском полуострву даду сва права и услови за човечански опстанак и развитак. Дакле канцел. Бајст сасвим коректно узима у обзир сасвим природне симпатије, и налази да те симпатије ваља аустријској политици на истоку правац да дају. Ово је дотле све лепо. Али мало за тим каже бар. Бајст како „се признати мора, да султан и његови саветници озбиљно и искрено настоје испунити све задатке просвећене и милостиве владе.“ Где и у чему се огледа то озбиљно и искрено настојавање султана и његових саветника? Ваљда у грозним сечама на острву Криту, у варварским неделима, што их и данас још султанове паше, бегови и гавази раји чине? Мисли ли бар. Бајст тиме задобити Аустрији симпатије источних Хришћана, а уједно умирити и сродне народе у Аустрији? Таквим је празним дипломатским фразама већ поодавно време прошло и народи, који већ доста на леђи своји носе мученички крст, недаду се више заслепити китњастим речима, у којима никакве садржине нема. А да заиста никакве садржине нема у фрази о „настојању султана и његових саветника, да испуне задатке просвећене (!) и милостиве владе,“ то показује ово, што ћемо навести.

Ту је пре свега познати хатишерив ђилхански од г. 1839. а затим опет хитихумајум од 18, фебр. 1856. на кога се париски уговор позива и у коме је највише, што је султан икада раји обећао. Да и не узимамо то, могу ли се народи хришћански задовољити са оним концесијама, што им се у тим хатовима дају, него да питамо, јесу ли кад та обећања у живот стала? Је ли данас у чему боља и сноснија судбина источних Хришћана него што је и пре тих хатишерифа била? И је ли султан све кад би хтео испунити обећања своја, је ли их он у стању испунити?

Судбина је источних Хришћана она иста после тих падишиних хатишерифа као што је и пре њих била, то сведоче и сами извештаји инглески, што баш нису пристрасни у корист Хришћанима. А даље сваки сад већ знаде, да није ни могуће у данашњем турском царству извести какве збиљске, слободоумне реформе, сваки знаде како је примљен хатишериф ђилхански међу правоверним Турцима и каквих је том приликом крвавих призора било у провинцијама, сваки знаде како је султан Селим подлегао томе, што хтеде неке реформе да уведе, јер Турци добро знају оне две изреке у корану: „Бог даје силу коме оће“ и „противи се повреди закона.“ А друго зар Турци не виде да реформе значе њиов пад, престанак њиовог господарства које није ништа друго него војничка олигархија, господство мањине над великом већином; зар муфтије, муле, аге и други сви, који се рајиним знојем ране, зар они неће покренути фанатизам турске масе, само да одклоне уведење реформа, које значи крај њиовом господарству. А ево што је сам некадашњи министар аустријски Бул, који заиста није био пријатељ Хришћанима, рекао у једној депеши својој од г. 1855.: „Неварајмо се; ако Европа неће своје дело да остави недовршено и ако јој је заиста озбиљски стало до ојачања Турске, које се у нашим очима неда одвојити од побољшања судбине Хришћана у томе царству, онда ће гарантним силама још за дуго бити потреба, да тако рећи означе своје присуство бар са неколицином ратних лађа у црноме мору.“ Дакле признаје се да се реформе недаду извести без страног оружја, а наравно рад тога, да сачува падишу од турске револуције. Дакле како се мисле извести реформе у турскоме царству, а да се при томе ипак одржи целокупност и неповређеност Турске? То двоје једно друго искључује, то је противусловље само у себи, које и сами они осећају што то говоре. Говорити о целокупности и независности Турске, а овамо признати сам да „обвезу сила немешати се у унутарње послове портине бечки кабинет није могао схватити у томе апсолутном смислу, као да су се силе одрекле права занимати се са уређењем одношаја међу отоманском владом и хришћанским поданицима Турске“, то двоје наједаред казати, значи казати противусловље и хтети скопчати двоје, што се никако не слаже, те једно или друго не стоји, једно је или друго гола фраза. А пошто видимо, да се силе заиста мешају у унутарње одношаје турске царевине, то се види, да је оно, што се говори о ојачању Турске, о сачувању целокупности и независности њене само дипломатска фрава иза које се скривају сасма друге намере. А знамо да европска дипломатија већ од сто година тако крпари све о реформама и о одржању Турске. Дакле у чему се састоји то ново средство, што је гос. Бајст пронашао, да „болесног човека“ излечи? Ваљда у томе, што понавља оно исто, што су пре њега сви канцелари и министри аустријски говорили, а догађаји их увек притицали? Ваљда у томе што упада у исте старе дипломатске погрешке и обмане, које сакривају велико непознавање ствари и положаја на Истоку? Данас још говорити о реформама на Истоку, о бриги великих сила за побољшање судбине источних Хришћана, о „просвећеној и милостивој“ влади султановој, то значи варати сам себе, јер се свест тим фразама неда више варати. Таквим се отрцаним дипломатским крпаријама неда више за дуго одгодити пад турске царевине и самообрана источних народа! Како се стичу симпатије у источних Хришћана, кад се влада султанова крсти просвећеном и милостивом, а овамо стоји пред очима света грозан догађај у Рушчуку и остала варварска недела органа те „просвећене“ владе; тиме се каља просвета данашња, кад се њеним именом таква варварска влада крсти. Тиме се вређа осећање источних Хришћана на нај-

безобмрнији начин, кад се таква влада „милостивом“ зове.

Но има једно средство о коме бар. Бајст каже, да је „означило ново држање ц. кр. владе у источном питању.“ Какво је то средство? То је тако велико и ново средство у томе, да се све силе држе солидарно према догађајима на истоку и да се сложе у својим корацима, што се на то односе. Пре свега имамо приметити да то није нова мисао г. Бајста него да је ту мисао непосредно пре њега имао и гроф Бул г. 1853. Кад је изравио се, да би најбоље било. да буде солидарност великих сила у питањима, што онда пређаху, да наруше мир на истоку. Али осим тога што та мисао није нова, уједно већ сам Бајст у своме разлагању судбине њене показује како та мисао не води ничему. Он је ту своју мисао предложио „верном савезнику“ француској влади почетком г. 1867. Па та мисао није ни код „вернога савезника“ одзива нашла, него је у свију велесила пропала, што показује, да је велика илузија и наивност рачунати на солидарност и заједничко поступање великих сила у источном питању. Док је Бајст са својим предлогом пропао и код саме Француске владе, дотле је ова мимо Аустрије уговарала са петроградским кабинетом о заједничким корацима и сложила се с Русијом у томе, да у заједници њиоме, Пруском и Италијом пошље ноту порти, што је заиста и учињено. Порта није пристала на предлог тих сила. У осталом то нам није нужно даље изводити, јер је то већ познато читаоцима. Само толико се отуда види, да заједничког поступања свију сила у источном питању неће никада бити, јер су им интереси у томе сувише укрштени, а уједно се види, као да „верни савезник“ оће и за леђима Аустрије са Русијом да предузима неке кораке, на које аустријска влада не пристаје. Дакле је и та „нова мисао“ бар. Бајста мртворођено дете, мисао о којој сам аустријски канцелар признаје, да није имала успеха, да није дакле она панацеа, која је у стању одклонити опасности, што у источном питању леже.

Видили смо дакле, да данашња политика аустријског канцелара у источном питању никако није пошла новим путом, да се још једнако крпари са отрцаним дипломатским мајсторијама, што су врло мајушни догађајима, што се на истоку спремају. Говорити данас још о реформама, што ће их султан увести, значи силом очи затворити пред историјом и правим стањем ствари. Организација турске државе је таква, да у њој реформе не може бити осим са падом њеним, а с друге су стране источни хришћани већ толике хатихумајуме и толика свечана а празна обећања на папиру преживели, да не могу више никако имати вере у те празне речи, и да би се сами себе и свога толикогодишњег горког искуства одрекли, кад би још у турске реформе веровали. О томе нека се мудра дипломатија никако не вара!

У идућем броју завршићемо свој говор о овој ствари.

Представка коју је представништво дистр. кикиндског послало угарском сабору у питању народности.

„Високи саборе!

„Како код нас до последњег доба није било уставнога живота у правоме смислу, како досад није било прилике да се чује чисти глас народа, који овај дистрикт обитава, то сад кад су се околности по нас на боље окренуле, сматрамо за грађанску и патриотску дужност да подигнемо свога гласа у једноме питању, које је по нашем уверењу хитно питање земаља угарске круне.

„Ми истина нисмо позвани да у име других говоримо, али познавајући околности у којима се налазимо, познавајући санароде и сграђене међу којима и са којима живимо, можемо слободно тврдити са највећим поуздањем, да је свима подједнако стало до тога, да се самосталност и целокупност земаља угарске круне одржи и сачува, да се у овима уставна слобода утврди и даље развија и не можемо ову прилику да пропустимо а да се свечано неоградимо против онаких подметања које смо имали више пута прилике чути и разумети, коо да би немађарски народи имали каквих тежња, које би прелазиле границе наше отаџбине.

„Високи саборе! Свакога, који се служи оваким оружјем, и тако сеје раздор између браће, коју веже једно за друго општа домовина, прошлост и будућност, срећа и несрећа, који народе угарске државе дражи на то, да немају један према другом вере ни поуздања, држимо ми за оруђе реакције, да, и за издајицу наше опште домовине.

„Но баш с тога да би се оваким раздражујућим тежњама стало на пут, и нужна љубав и братска слога међу санародима и сграђанима утврдила и утемељила, држимо ми да је крајње време, да се на високом сабору о томе поведе реч, како ће сви народи који се налазе под круном светога Стевана стајати једно према другом на основу подпуне равноправности. Морамо признати да нам одвећ тешко пада, што још непрестано рамњамо на остатцима средњега века, где је народ стајао над народом, где је било народа који су овима подчињени били, и што овај предмет према огромној важности његовој још до данас није путем законодавства изведен на чисто.

Пододбор онога одбора што га је високи сабор изаслао да ово питање пречисти и високом сабору поднесе, израдио је у овом обзиру један предлог. Истина да тај предлог у колико смо извештени није дошао ни пред одбор, а камо ли пред високи сабор, али је наше сграђане брига обузела, да ће се на основу тога предлога питање народности решити, па с тога долазимо пред високи сабор, да као верни грађани наше опште домовине дужност грађанску испунимо и отворено изјавимо, да нас тај предлог не може задовољити, почем неотклања оне незгоде, које би се с њиме имале отклонити, и оставља нас са малим и незнатним изменама у ономе истоме стању, у коме смо и пре били. Ми и то признати морамо да је та мисао да буду народи који живе под круном светога Стевана једно другом сасвим и потпуно равноправни, нова, и да сад тек сазрева, али смо уједно и у томе уздању, да ће та мисао, сазрети и да ће пасти све предрасуде које јој сазревању стоје на путу и особито се уздамо да ће високи сабор свој велики задатак потпуно равноправно и сходно напредњачком духу закона од 1848. године решити, који су закони укинули привилегисане сталеже и да неће дозволити да се на развалинама ових створе привилегисани народи.

Срби и Романи посланици подвели су један предлог високом сабору, како да се то одвећ важно питање реши, који предлог ми потпуно усвајамо и одобравамо; ми у њему видимо сва условља за развијање појединих народности, ми у њему видимо сва условља, која утврђују целокупност и самосталност земаља угарске круне, почем утврђују и утемељују братску љубав и слогу између подпуно равноправне браће, између потпуно равноправних сграђана и санарода, који живе у овим земљама. И зато неможемо а да необратимо пажњу високог сабора на овај предмет.

„Односно на Србе држимо ми да се питање народности у колико се на њи буде односило, не може решити без споразумлења са овима на њиовом сабору. Они су дошли у земље ове на позив угарског краља као народ на основу уговора (pactum conventum), што су направили са угарским краљем, не као пришелци, већ као бојни садругови против непријатеља ове отаџбине. Истина те уговоре није до данас угарски сабор узаконио, али су ти уговори остали на основу Jus majesteticuma — и високи их је сабор дужан узети у призрење.

„Српски народ изјавио је своје жеље на основу тога уговора односно на свој положај у угарским земљама у своме сабору од год. 1861. Ми обраћамо пажњу високог сабора на закључке, што их је овај донео, и држимо да нити смо ми, нити ко други власни, од тих закључака одузети или им што придодати без да се саслуша други српски сабор као једини орган, кроз који меродавно српски народ говори. Зато ако би што на истим закључима према данашњим измењеним околностима, према предлогу српских посланика у овом обзиру, са којим би се предлогом ми засебице слагали, мењати ваљало, то би ваљало нов српски сабор сазвати који би нужне измене био компетентан да учини.

„Високи саборе! времена су озбиљна у којима живимо. Европа се још није консолидовала. Има млого европских питања, која су започета, но до данас недовршена. У рукама високог сабора стои судба свију нас и свију земаља круне светога Стевана. Нека нас облаци који се над Европом згушњивају нађу приправне, нађу консолидоване, нађу у братскоме јединству и братској слози. Онда нетреба да нам отаџбина тражи наслона на туђинцима, ми смо доста јаки да сваки себе чувамо и сачувамо, али смо само онда јаки, кад нас слога и братска љубав веже.

„Из седнице скупштине кр. пр. Диштрикта вел. кикиндског у Вел. Кикинди 31. декембра 1867. године држане.“

ДОПИСИ.

М. — У Срему 20. февр. Јуче је био у Ердевику нови избор заступника на загребачки назови сабор.

Жупан Кушевић дошао је пет дана напред у Ердевик, да све по Рауховом ћефу приреди. Пре свега нареди на дан избора заједно и рекламацију рекрута, овако је сигурин био, да ће бар они бирачи доћи на избор, који имају кога рекламовати; овима је обећано било, да ће им се помоћи, ако буду гласали, и то за онога, кога им жупан назначи. Међутим, да бирачи неби жупана преварили, наређен буде најпре избор, па тек онда рекламација. Па сада нека ко каже, да нису избори слободни?

Пре тога оде жупан једнога дана у католичко село Кукојевце, те обећа Кукојевчанима, да ће им код владе израдити помоћ за оправљање изгореле им цркве и парохије, ако буду, као што им би пришапнуто, на избор дошли и по команди гласали. Кукојевчани, од којих првога избора ниједан за судца није гласао, обећаше својих 46 гласова жупану.

Наређен и држан је био и лов с хајком, неби ли се и том згодом с народом говорити дало; али лов није био сретан, јер осим једне лије — не би ништа уловљено.

Али како да пређутим заслуге аристократе судца Младеновића, који је са поседником испеване јурасорије Гаћом Новаковићем и са писаром Стевом Поповићем сав срез унакрст преровао, само да повољних гласова накупи?

У месту Ердевику морао је сирома бележник Лаза Лукић од бирача до бирача ходати, те их наговарати да дођу гласати.

Није баш најгору улогу играо и Кузман Лонгиновић парох ердевички; да сте га чули, како је народ наговарао „да увек ваља с влашћу и с јачим држати.“ Та у том попу први пут појавивша се цицеронска речитост баш нас је изненадила! Јер ми знамо, да за оних 30 година одка овде попује, још ни једанпут у цркви, или школи слова држао није, нити је и једну књигу прочитао, нити и један лист држао; он се бави другима стварима, а не таким чим као што су црква, школа и народ. Он држи аренде, бирцузе, вашаре, цигљане, овце, воденице, месаре, гради ераријалне зграде. Тако нам јесенас сазида ћуприју за 600 ф., тек што ју направи, морао је рушити и наново правити, а и сада неваља, те је морала општина другу поред ње направити. Тако је, кад се попови у то мешају, што неразуму и што им недоликује, а народ нека улудо плаћа! Тај поп, кад је био гореспоменути лов, жупану за вољу није држао тај дан (премда бијаше први петак частнога поста) службе, него је, на највећу саблазан народу, тај млади петак у лову месо јео, докле му је брат Урош премда световњак постио. Препоручујемо тога распопа св. патријарху, да му да црвени појас, ако не то, а оно бар мању лулу, него што је она, којом се исти поп-арендатор по селу вере.

Најпосле нећу заборавити ни четнике, који су по 5—6 пута појединим свештеницима и учитељима долазили, са заповешћу да одмах дођу на избор.

Па баш зато, што сироти четници морају за избор агитовати, милостивој новости донашати и однашати, не могу они јавну сигурност бранити, зато и бројимо од нове године у овом срезу 12 убијства, што се у другима целима државама за годину дана недогађа!

Тако се чињаху приправе за избор, премда се знало, да народна странка целу ту комедију игнорује, јер има свога заступника, који није мандат положио, нити што учинио, услед чега би га законито изгубити могао.

Свану дан 19. февр. избор се почне и јави се као кандидат А. Самфир чиновник жупанијски, кога је жупан неколико дана са собом водио.

Лепо ти је било погледати изборну депутацију, где у општинској кући, чувана жандарима и четницима око зелене совре седи! Шест лица седило је код совре.

Председник тој депутацији био је Световар Поповић поп бачиначки. На његовом забринутом лицу, виђаше се, да је потпуно уверен, како је тим кораком сваку свезу с народном странком може бити и нехотице прекинуо; али се неда Богу и ђаволу служити.

С лева му сеђаше жупан Кушевић, ваљда као члан депутације; а до њега, као јунак до јунака, најбољи му пријатељ и љубимац сељак и кнез шидски Пајица.

С десна председнику сеђаше Немац Хајс, љубимче Младеновићево, ког је био овај довео на место сметутог кнеза, врлог Србина Јована Зарића, те га покушао за г. 1868. кнезом ердевичким начинити, али оба пропадоше торжаствено! За тога Немца само се то говори, да је лукав и лаком, да му се отац обесио, а син му у бунар скочио.

До овога, као брат до брата, седео је споменути Стеван Поповић писар, судчев алтер его, и суплент у свакој и најделикатнијој ствари.

Перовођом био је жениални властник испеване јурасорије, Гаћа Новаковић, а суфлер до њега племенити судац Младеновић.

Срез ердевички има 438. бирача: од ових дошло је 117, дакле једна четвртина, састојећа се из 50 кукојевачки шокаца, који гласа немају; из оних, који су имали кога рекламовати; из свију жупанијских и општинских чиновника, кнезова, осим дивошког, из неколико учитеља, од свештеника дошли су: Свет. Поповић бачиначки, Филип Николић бингулски, Кузман Лонгуновић ердевички, М. Пожежанац луцкасти, католички поп гибарачки и частно калуђерство с игуманом кувеждинским Савом Стојчевићем на челу.

Част и хвала осталоме православноме свештенству, што је народној ствари верно остало!

Уобште православна и независна Србадија, особито браћа Шиђани осветлаше себи својим несуделовањем образ.

Код избора попа Јанка Томбора гласало је од 438 бирача њих 251, дакле више него половина, од тих доби Томбор 215 гласова, осим оних 30 које без разлога код самога акта гласа лишише; то је био дакле избор мајоритета.

Код новог избора гласала је само четвртина 117, дакле ако овај број гласова, с гласовима нашег заступника упоредимо, који је у пркос толикој пресији и насиљу добио 215 гласова, то је избор нов: избор миноритета; а шта ће то рећи, то сваки изображени Европеац врло добро зна.

Избор је мирно текао, кад ти изненада нечисти дух донесе депутацију народњака, на челу јој Миладиновић, да протест у име своје странке бирача уложе; али јој жупан недаде говорити, ма да би учтиво и праведно било дати говорити.

Изабрани Самфир обећао је, да ће душом и телом народност бранити, оно прво биће слаба помоћ, јер и он се броји међу оне „убоге духом“; али што се тела тиче, част тро-центовом заступнику, то ће Рауховој машинерији велику важност дати.

Обећао је држати се чланка 42.; али ево главе, ако га је икада читао; држаће га се у колико Раух допусти.

Питате ли: ко је тај Самфир? Прво је чиновник, друго немеш ембер, треће човек који би волео у Пешти омркнути него осванути, четврто велики финациалиста, ког новчани подхвати постадоше пословицом у Вуковару.

Тако имају бирачи народне странке свога заступника поп Јанка Томбора изабраног са 215 гласова; а мађарони имају свога заступника изабраног са 117 командованих гласова у особи чиновника Самфира!

„Слава тебје господи Рауху! Слава тебје!“

Из В. кикиндског диштрикта 22. февр. Наш народ у овом крају поред његових толиких врлина, ипак рамња и страда у сваком погледу, и то не са својих кривица него због назадњачких и себичњачких старешина.

Он се до душе увек усиљавао да се јарма таких старешина опрости, али све заман, јер ми на жалост из једне провизорије у другу. Међу старешинама са врло малим изузетком свештеници као да су му се највећма на грбачу попели тако, да у последње време пословицу: „где брада влада ту народ страда,“ по сто пута човек може сваки дан чути.

Заиста, чемерно је и жалостно стање нашег народа овде, али ваљда нигде толико зла свештеници нечине колико у Меленцима.

Овде се пре неког времена октројисало таковзв. „црквено обштество,“ и то се октроисало испод руке, што је за време провизорије некима и неким у рачун ишло, и ако се неварам самим руковођењем „пречешњејшег в. кик. проте“. Речено обштинство имало би за дужност „црковним“ добрама управљати и располагати, али никад рачуна јавности не предавати.

Какви су људи и којим су начином у тај делокруг уведени, најбоље ће наш свет себи разјаснити моћи, кад им человоће упозна.

Њих тројица су на броју. Сва троица су свештеници, и у вршењу својих дужности, у владању и поступању прама парохијанима прилично подједнаки; али нарочито се одликује један:

Тај се као народни учитељ и божији служитељ нестара како ће у свом стаду што већма мир, љубав и слогу, да укорени; него гледа како ће да се до кикања и батинања дође.

Он се нетруди, да се, искорењавајући тај убитачан луксус у народу, материјално стање поболша него гледа како ће да за љубав некога извеснога шеталиште петролеумом осветли и то новцем, који је омладина под фирмом добротворних цели од неке представе од народа добила! Он се као духовник и местни школски управитељ неразпитује код учитеља, колико деце у школи има и је ли сирома учитељ оно мало своје уде плате примио, него пази на варошког лечника, да ли ће коме од болесника вамошње купатило забранити. Он се баш „ни најмање“ неупе као његова остала у Христу браћа по Срему и Бачкој, да народно изображење па ма на који начин диже, али се ревносно са сином (удим омладинчетом) заједно заузима око приређивања балова и игранака, при којима отац ужива, како се његова дечица тако добро умеју провађати. Он у својој занешености ни при самом св. жртвенику побожности нема, да бар оно кратко као слуга божији одслужи; него се међутим — док његов отац и онај трећи брат разговарају за певницом о „светим стварима“ на пр. како им краве од непаше морају поцркати и поред таке хрђаве општинске мани-

пулације морају своје кобиле у шваска села водити, да се пасу — инати са учитељем, што деца пре започињу „господи помилуј,“ него што јо њему воља итд.

Ово је само нешто о тим человођама а каква су им оруђа т. ј. „членови црквеног обштества“, то је на длану.

Оволико из прошлости тог „обштества,“ а сад да видимо и садашњост.

То „црквено обштество“ да би у што већој мери своју оданост и поштовање прама својим коловођама показало и тим заједнички меру самовољства навршило, присвоји себи и то право, да оно већ од 6 година упразњено ђаконско место попуни. Што наумише то и учинише. Али кога да изаберу? Та ко би достојнији и саособнији за то место и могао бити него онај, кога отац П. Б. предложи. Овај опет стари... имајући увек само сопствен интерес пред очима није му се могло на ино, а да том приликом кога од својих, па ма да је и најспособнији за то место, неухљеби. И на његов предлог би пре неколико недеља његов унук г. Ђ. С. из Новог Сада за будућег меленачког ђакона закључен. И сад тек наши Меленчани могу поњати, зашто се стари попа онако упињао, да се са попуњавањем ђаконског места нехити. Наравна ствар, треба чекати док унук богословље сврши и пунољетан буде.

Но да видимо шта закон, шта правичност, шта поштење, шта ли свест и наше време на то вели.

Већ само реч „уставност,“ ако је има, обара не само закључак те назови црквене општине, него и њу само из темеља руши, и ни на који начин допустити неможе, да се такав илегалан закључак оствари, јер ни на сам конзисторијални распис није се чекало. А шта ће поштење, свест и наше доба да каже, кад знамо да је будући ђакон за свашта друго пре способан, само за оно не, на што се на жалост његову толико година преправљао!

Још напослетку дужан сам коју и о осталим свесним Меленчанима да рекнем.

Ви браћо знате, ко и кога оће, да вам за будућег учитеља силом наметне; а и то вам је познато, какве посљедице могу изићи отуд, ако се то оствари, зато за времена се потрудите, шта ћете и како ћете. Људи за бранење народног права имате доста, али нами се од новоизбраног натароша као свршена правника надам, да ће народу и овде од велике користи бити.

Оволико сам нашао за нужно у 11 часу пре попуњења реченог места у име свете ствари рећи. Један Меленчанин.

Из Баната 23. фебруара. — Много је изгледа да ће код нас по кратком времену већина свештеника начела младога српства на срцу лежати.

Али, шта нам ваља чинити док су још редки свештеници који савесно испуњавају задатак свој? Која је прва дужност честитог свештеника? Ја држим, да мора прво и прво све што говори и делом засведочити. Мора дакле бити морално религиозан. Даље мора за тим ићи, да подпуно поверење у својој пастви задобије. Јер кад у њој поверења нема, како ће они слушати његове речи, да ли ће веровати што он њима говори? Знамо, даље да поверење брзо љубав рађа, а оће ли онај свештеник љубљен бити од паствe који поверења нема? Заиста не. Тај дакле свештеник који у својој пастви поверења нема, кога народ исти неволе, тај заиста неће одговорити своме позиву и начелима Младога Српства. Па поред своје најбоље воље и најплеменитије тежње, неможе боље ништа допринети своме милом роду.

А знате ли кад свештеник највише поверења губи? Ево каде. Познато вам је, да ми свештеници тек кад фунгирамо, онда нам се плаћа по некој извесној штоли потврђеном још од Марије Терезије. Млоги од нас ту штолу ни видео није — јер њест тебје видјејити ни разумјети. Од тога времена доста година протекоше и никако промене. Епископима је повишен доходак, тако и протама од марјаша на сто ока жита, а нама је остало то, да нас сме свако тужити ако би само један новчић више него што је у штоли, узели. Е па онда? онда морамо са „инквизиционешефом“ да поделимо, ако желимо „во Христје братија“ остати, а иначе свуда морамо у нижајшој рабској понизности пребивати.

Ми дакле незнамо, колика нам је плаћа па можемо лако и погрешити, али тим поверење у пастви својој губимо. Па каква нам је вајда кад неможемо задаћи својој да одговоримо.

Радња свето-илинског сабора као да је у мутну Марицу бачена, јер о њој ни трага ни гласа.

Видите дакле, да овим понајпре поверење у народу изгубити можемо. Чувајмо се дакле браћо моја! Не бацајмо се хотимице у пропаст, већ ширимо вечиту истину божију, засађујмо врлине човечанства у срца паствe наше, казујмо му све што је лепо и узвишено, па тек ћемо онда моћи старовољама певати ону божанствену песму: С нами Бог разумјете јазици и покорјајтесја, јако с нами Бог! Један свештеник.

Земун 14. фебруара. — Ствар о црвеном појасу нашега свештеника г. Н. С. и начин, којим би се хтело до цељи доћи, начин његов, његових пријатеља, а особито његовога доброг друга С. А. нама је свима довољно познат. Да је тај посао њихов заиста непристојан, сведочи праведно негодовање земунскога грађанства, које је тиме преварено и увређено, јер је рађено на име његово а без знања његова и то ствар таква, за коју општина неби никада дала гласа свога. Да је тај посао њихов непристојан сведочи и то, што их је и сам свети патријарх добро провидео, па им желаније за свагда забацио, и ако је г. С. А. и г. А. П. у саме Карловце тога ради ишао, а г. Н. С. остао у манастиру Гргетегу, да шиље топле молитве господу Богу — сигурно у цркви —, неби ли пустио благослов на неуморне хаџије и на праведно захтевање њихово.

Виделисмо колико је праведно захтевање њихово, али да је неправедно од св. патријарха, што их је пустио тако олако — само без црвена појаса — њих, који су се усудили тако играти са правом и достојанством општине и са њеним осећањем према светости, то ће сваки увидети и признати.

И та ствар, због које поштено лице мора црвенити, изнесена је на јавност. И сваки је на то мислио, да ће се поменута браћа, коју је јавно мишлење осудило, правдати, ако признају, да су криви. Али се ево преварисмо. Знају они добро своју кривицу, али завиру од јавне речи, и беже од ње, јер и сами знају, да истину не могу оборити, а знаду и то, да би зацело и више што истерали, терајући зеца. Но нехтедоше ни на миру остати, него када су се о томе по кафанама добро изговорили, и поједине људе опадали прихватише се опет свог старог начина.

Заиђоше по вароши и по механама, и купише опет потписе, и то на онај исти начин као и пре, све обмањујући људе, а и непрочитају им ваљано на што да се потпишу. Писмо је управљено опет на св. патријарха, у којем га опет моле за црвен појас г. Н. С. и опет веле да је он један од најврстнијих свештеника, пун заслуге и достојан те високе награде. Уједно се правдају код светога патријарха против дописа преданих јавности, као да оно није ништа истина, него све потворено на њих.

Па добро; нека би и тако било! Али нису ли њиова дела, за која ми мислимо, да су недела, нису ли изнешена на јавност? Па зашто се и они јавно небране? Види се, да је њима више стало до тога, да св. патријарха убеде о противноме, него јавно мишлење, јавни суд, који нема црвеног појаса, да би га могао г. Н. С. дати.

То велим, кад би све тако било, као што они причају, али на жалост није тако, јер све оно, што је речено у дописима оба листа сушта је истина, и остаје дотле, докле год они необоре. А што се заслуга тиче поменутога свештеника г. Н. С. — ту признајем своје незнање, јер збиља незнам никаквих заслуга, које би га, по речима њиовим, првим свештеником чиниле. С тога ће пријатељи његови и њему самоме учинити љубав, ако јавно кажу све те заслуге јер јавност је и онако лепше и достојније место за такав разговор, него кафана, а то се бар јавно може чинити, ако се не могу потписи јавно купити.

Или му можда уписују у заслугу, што у цркви опада и ружи поједина лица, и то са места, одакле би требало да се чује љубав и мир, одаке би требало да истиче мелем хришћанским душама?

Или што самовољно са братом тутором С. А. економише са црквеним добром?

Или што, учествујући у кафанским препиркама, потпомаже и распаљује раздор у „стаду својему?

Или што је за црквеног сина препоручио човека, за кога ево донесе 14. број „Зем. Гласника,“ да се код њега нашао крађени шећер једнога трговца овдашњега? итд.

На то ми одговорите пријатељи господина Н. С. јер и онако је лакше на то одтоворити него купити потписе, обмањавати људе и тражити све такве који не знају судити; лакше је, него се трудити, да тако голијатски посао остане у тајности пред лицем целе вароши! И ако ви мислите, да су оно што напред рекох заслуге г. Н. С., онда је и то ваше кријумчарење ваша заслуга, и с пуним правом можете и за себе искати црвени појас!

То писмо, у којем се моли и уједно правда, чујем, да је данас отишло св. патријарху. Ја би вређао патријарха, кад би га овим пажљивим чинио на то писмо, јер он ће га зацело и сам познати, и знати истину од притворности одвојити.

Из овога нека види наш свет, докле су дотерали ови људи, што у друштвеном и општинском животу непрестано муте воду, само да сакрију испред других очију своју дичну себичност.

— Из Баније 21. фебр. Ништа вам непишем од дуго времена. Не жалите; јер је за то време понарасла моја збирка, те вам могу сад обилато писати.

Стање наше цркве овамо слабо је познато у нашем свету. Па и оно што се знаде није таково да може обрадовати Србина. Различни су томе узроци. Сушта је ту Абдера. Тко можете поближе посматра судбу наше цркве у обште а овде на посе, тај знаде, да се овамо није одомаћивао дух цркве православне; него се томе стално противно радило. Свештеник је заробљен. Народ је остављен својој судбини. Тко се власти дочепа, тај је окреће на личну и материјалну корист своју а најпре на убитак брата свога. Створило се таковом злопорабом таково худо стање туда да мислиш, е си главом у јеванђеоском Гергесину — где су ђаволи човека на страшило претворили. — Дворски деспотизам заслања своје клете слуге туда, и створио је толико зло, да се кукавштина ни описати неда која то подноси.

Нећу рећи много кад вам кажем, да је Србин овуда толико истрошен да он више не вреди што но кажу: ни Богу ни врагу. Узмите то у духовном погледу на народ наш.

Пише ми мој знанац из Беча и чисто се чуди, шта наши свештеници толико и толико траже по Бечу. Нису — вели — никада наши свештеници долазили у Беч тако често као од лане. И то су људи понајвише из Хрватске! Дознајем — вели пријан мој — од тих људи, да некога гони његов — владика; некога пак његов — пуковник!! Некоме отета парохија насилно, па дана другоме који црвени појас носи — неки осуђен војничким судом на губитак хљеба и дугу работу. Неки опет изгубио своју кућу, на коју је потрошио и црно испод нокта, те је ужива укућанин који није ни потуре на њу дао. Још неки гони заосталу новчану сессију и т. д. —

Ако то писмо из Беча и каже да ти нови појави у велико карактеришу свест овога народа који сам устаје и тражи лека својој невољи и — много полаже наде на свога цара, одкуда се и повраћа утешен и заштићен: опет неможе исти глас а да не сажали бедни овај народ.

Слаба нам помоћ и од тога. Ако појединац и заслепи те у Беч утече; али већина неможе да утече, већ трпи и злопати.

Ви се сећате добро што сам вам писао лане и како један прота поступа овамо. Сваки је живи мислио да ће се томе проти нокти приревати. Богме тако није било! Шта више изгони се за оним ко је то изнео пред свет, а беди се онај који најбољу парохију има...

Имао сам прилику бити у једном друштву, где су и то приповедали: како су неки стари свештеници зимус на љутој цичи чак са Саве и Уне потезани у Плашки. Заповед ту издао је г. прото Самуило Поповић, јер је г. владика болестан. Па шта мислите какове су то кривице биле тих свештеника, за које они претрпише толики трудни пут и огромни трошак, а и несаслушани најпре, како је то у закону — па ако оћете баш и жидовским — написано? Свештеницима је забрањено да не казују никоме што је био разговор; али се опет прочуло да је једнога тужио неки лаћман... а другога опет лаћман. — Но није изостало и главно: „ко је писао оно — у „Застави?“ Јеси ли ти писао? —

Још чујем да је неко одговарао у „Напредку“ на тај допис мој, те је све попреко одрицао. Док ми дође тај лист до шака видићу па ћу ја по реду реплицирати. Неможе никоме жао бити на истину!

Све, све — али ја тврдо држим да је народ наш овамо у тој намери црквену општину склопио, и у тој се држи ради хришћанске цели, ради морала и побожности. Појави ови како се овамо гомилају оће баш противно да докажу. Тако стојимо у цркви нашој као да Србин нестоји ту због себе, него због другога! — Црква нама не утврђује стид и поштење, правду и истину; већ задева један другога за појас као да нам је живот дозлогрдио! Није Спаситељ вере наше утврдио на фарисејској грдости, већ је учио: „избави нас од лукавога!“ Нису српски краљеви и остали дедови наши проливали крв своју за православну цркву, па да се у њој данас издише и тражи помоћи по далеком Бечу.

Крепко се надам, да наш г. епископ у болести својој неможе да сазнаде све мајсторије, какве терају његови дворјани у договору са некима протама; а како сазна да ће и томе злу бити прека лека!

= Кечкемет 21. фебруара. Пре неколико дана дана дође овамо пос. г. Мадарас у пратњи г. Патарија посл. дебрецинског и још њих више кошутоваца. Код колодвора беше од млоге светине уз непрестану пуцњаву поздрављен. Одавде је пешице до гостионице „код мађарског краља“ ишао, опкољен млогим жељним народом, који као да исчекиваше поздрав новог месије, њиног опет заљубљеног Кошута. Пред Мадарасом је ношена округла народна изшарана табла на мотки, с предње стране беше написана „живио Кошут Лауш,“ а састраг „живио Мадарас.“

Цел његовој посети беше, да се и овде утврди демократско друштво по примеру пештанско-будимског. Морам приметити, да су га само грађани калвини дочекали; од католика као и од званичника врло се редко који могао видити. Да су и кечкемећани левици се придружили види се и отуда, што сваки, и сиромашнији грађанин радо 2 фр. у гостилници плати, само да може с гос. Мадарасом за једним столом ручати. Пошто народ је једногласно желео г. Хорвата Ђ. за председника, то им га и г. Мадарас предложи, и уједно потврди. За првог подпр. буде г. Асталош а за другог гос. Фехир, проф. мађ. литературе изабран; а за тајника г. Влад. Молнар гимн. управитељ.

Сутра дан беше г. Мадарас опет лепо са млогим заставама до колодвора испраћен, а народ непрестано викаше „живио Кошут, живио Мадарас.“ За чудо, да се сад није чуло и „живила једнакост, живило братство“ као што се то могло чути пре 62 г., док још Мађари неимаше сву силу у рукама, него с нама заједно ишчекиваху. При полазку жељезнице рече Мадарас вишим гласом ватрено од прилике ово: „С богом остајте, заиста ћу лепу наду од вас Пештанцима однети, будите само непоколебиви, па ћеду се ваше жеље од 48 ма над морати испунити; док је таки синова, неће нам отачбина пропасти.“ Народ га одпоздрави са дуготрајним „живио.“

θ. — Задар 20. фебруара. Ново питање о епископу Стефану, забавља код нас и новине и зборове. Шта даде повода том питању? Два телеграма из Беча у „Националу“ који јављаху: да је еп. Стефан имао у депутацији са осталим далматинским римским епископима код министарства да моли, да се по средњим школама по Далмацији уздржи језик талијански; а други, да је ушао у клуб талијански. Колико је ово последње истина, толико оно прво није, јер, осим што је Кнежевић категорично одбио од себе ту лагу на интерпелацију „Национала“, је ли и могуће веровати, да би се један православни епископ придружио римским епископима, који су ишли молити за конкордат! Али је пак други телеграм таква истина, да неможе очевиднија бити, јер осим што нам је познато да еп. Стефан принадлежи „против народној странки“ видилисмо и његово име на првом месту, испод програма што га на видик даде клубу у Бечу који се назива, dei meridionali, али управ italiano. Сад долази питање, где би требало да еп. Стефан учествује, или у клубу талијанском или немачком или славенском што конкордат брани? Наравно „во своја си!“ Отуд се роди читаво море чланака у „Народном Листу“ противу Кнежекића, отуд и отворена писма неповерења истоме. Прави узрок ови последњи преписује се једној окружници нашега Љубише, коју „Далмата“ изнесе на видело и која, као што исти лист каже, била је растурена по свој епархији. О том Љубиша није још ништа одговорио, но ми се уздамо да ће он то од себе одбити, јер онака пасквила неби му на част служила. Шта више, приметилисмо да у препирци приписано је много ствари које никаквог основа немају. Тако н. пр. речено је да је он крив, што се је један домородац морао селити, али то нестоји, о том нека питају онога, на кога се позивају. Ми еп. Стефану морамо приметити, да се служи одвећ слободно са именом србским, и по његовом начину испада, да су Срби највећи противници Хрвата, али се он у том вара. Жао нам је пак што, „Национале“, изрази се не баш најбоље онда, кад је попратио интерпелацију еп. Стефана на министарство, сврху вероисповеданија у Далмацији, јер „Национале“ рече, на неки начин, пустите да ми једнако господаримо, пак ћемо бити мирни, иначе ето раздора. Ми држимо да еп. Стефан са својом интерпелацијом и није тражио већ слогу, јер кад смо равни онда ћемо се и слагати. Ова препирка проузроковала је, као што чујемо, те ће еп. Стефан пренети своју резиденцију из Задра у Шибеник.

Имам вам још јавити да у недељу прође овуда бивши министар Ристић. Између остали, тако чујемо, поздравило га је и друштво „Првенац“, на пароброду. Мило нам је ово чути, јер се из овога види да омладина у Далмацији пази добро на сваки корак у Србству, те из овога може се рећи да Србство у Далмацији ипак се миче.

Угарска.

— Русини у сцепуској жупанији послали су угарском сабору онакве петиције ради питања народности као и Словаци у тој жупанији.

— Више словачких патриота наумише да склопе друштво, коме ће задатак бити то, да већина мађарских списатеља скине образину учености и незаслужене славе, показујући како су из туђих литература крали, и по томе оће данашњу мађарску књижевност на праву њену меру да сведу.

— Из Пеште пишу да је у круговима крајње левице и међу ђацима велика огорченост због тога, што градски капетан није допустио бакљаду Бесермињију, а и што је енергичним мерама одклонио мачију музику, којом хтедоше да почасте држ. одветника Рата.

— Бесермињи изјављује у своме листу, да не тражи да се реасумира његова парница, него да се сасвим нова расправа поведе и нада се, да се неће порота држати прве одлуке, пошто ће се сам бранити и показати повод окривљеним чланцима.

Аустрија.

— Ратни пододбор рајхсратскога делег. одбора за прорачун већао је о изванредним трошковима за војску и дозволио је следеће точке:

За набаву 250,000 нови пушака по 35 фор. за 150 000 комада, а по 33 фор. 25 новч. за остали 100.000 ком. износ од 8,575.000 фр.

За набаву фишека за нове пушке (200 на једну пушку) 2,100.000 фр.

Пододбор није дозволио, да се посебни какав износ за прављење нови пушака метне у прорачун.

Потреба за материјал артилерије са 773.639 ф. за муницију стрељива са 1,387.451 ф. дозвозио је пододбор.

Од своте 1,446.000 фр. за грађевине и тврђаве пододбор је одбио 400.000 фр.

Исто тако је за војне грађевине (за настављење градње у Брну) дозволио само 50.000 фр.

Као плаћу сувишни официра дозволио је износ од 3,600.000 фр.

— Одбор угар. делегације за прорачун довршио је своје извешће о прорачуну скупнога финанц-министарства. Мађари тврде, да трошкови државнога дуга неспадају међу скупне државне трошкове, као ни рубрика мировина, и да се у заједнички ратни прорачун имаду узети тек прорачуни централнога војнога књиговодства и рачунарскога одсека код морнарице. Дакле у прорачун скупнога финанц-министарства по мнењу пододбора спадају следећи наслови:

1. средишња управа; 2. средишња благајна и рачунарски одсек средишње благајне; 3. врховни рачунарски двор; 4. резерве вересија.

Дозвољено је: за централну управу 100.000 ф. (влада је захтевала 129.516 ф.); за средишњу благајну и рачунарски одсек средишње благајне 32.300 фр. (влада је тражила 33.995 фр.); за врховни рачунарски двор 90.700 форинт. (а влада је тражила 128.798 фр.); за резерве вересију 40.000 фр. (влада је тражила 50.000 фр.) Укупно је дакле дозвољено 263.000 фр. (а тражило се 342.309 фр.), показује се дакле диференција од 79.309 фр.

— Пододбор угар. делег. одбора за војни прорачун саставио је извешће, у којем говори о том, да се пуковине сместе тамо, где су дигнути новаци, и о прорачуну мировина. Још пододбор жели, да се коњарство неметне у војни прорачун. Извешће вели:

Свота од 500.000 фр. за попуњење војске и одпрему момака на допусту јест поглавито потребна за то, јер чете се држе далеко од онога места, где су дигнути новаци, а кад би се ово начело забацило, онда оне своте неби требало.

Сигурно је, да свака реформа, која помаже штедњу, као н. пр. устројење територијални дивизија, стоји у што ужем савезу с разширеним намештајем чета онамо, где су дигнути новаци, зато је војни одсек с великим задовољством дочекао изјаву ратнога министра, да он нема никаква приговора против томе, да се чете сместе тамо, где су дигнуте, да он то по могућности ради, и да ће он то код неки пуковина до скора и извести. Више учинити, то се неда ради трошкова повратка натраг, а не ради какови службени обзира. Пододбор увиђа, да посве и у напречац изведење овога принципа једва је могуће, но ипак велика је разлика међу поступком до крајности и међу извађањем принципа као правило. Последњем несмета ништа, па тако како ће се то правило ставити и по могућности изводити, тако ће се осећати и његове благотворне последице.

Будући да војне мировине износе 7,922.000 фр. то пододбор неможе да позорности несврати на то, колико велик део војнога прорачуна ова свота прогута. Правом можемо то звати свотом великом, да безпримерно великом тим више, што је за војничке удове и сирочад, као и за чиновнике код књиговодства н контроле, који су до год. 1860. у мир стављени, прелиминирано опет 3,176.000 фр. и што к свему томе долази још 1,200.000 фр. за патенталне инвалиде, а 335.399 фр. за оне немоћнике, који су узети у натуралну обскрбу, напослетку 57.000 фр. за наслов: трошак за случајеве смрти. Све то износи 10,600.390 фр. дочим је за сав прорачун војни одређено 76,357.000 фр. Свакако је истина, да је ова свота онда и већа, кад би одбили оних 3,207.000 фор. које је и само министарство признало, да се могу избрисати; но ипак истина је, да речени 10,690.390 фр. износе више од војне све целогодишње потребе, чему једва да ће се пример наћи, и што уз овако лоше стање финанција никако није на свом месту.

Извор злу лежи у погрешности, још више у руководењу делања већи части и управе мировинске. Овом последњем мора се помоћи реформана на пољу управе; но оном првом може се лек наћи тек тако, да се определи споменута управа и управа плаћа, која с њом у савезу стоји, и то уз суделовање легислатива. Пододбор је осведочен, да ће без овога суделовања бити више или мање ограничено право дозвољивати прорачун, дочим се праве такови готови чини и правна држанства, на које се онда необазирати није могуће.

Оних 20.000 фор. што се траже под насловом тајни трошкова пододбор немисли, да му дозволити ваља, гледећи на истоимену, довољно велику точку у прорачуну изванским послова.

Иза свега тога пододбор мисли, да кад се најпре одбије доходак војне крајине од трошка 76,357.000 фр. и кад се одбију 3,210.700 фор. (властити доходци војске) као и оних 3,207.000 фр. што и само министарство признаје, да се избрисати може; затим кад се искључи 20.000 фр. што се траже у име тајни трошкова, и 2,079.470 фр., што су одређени за коњарство, господарство и тимарење коња: то се из скупне благајне има дозволити свота од 67,830.830 фр. као уредни трошкови копне војске за год. 1868.

НОВИЈЕ.

— Порта је, као што „Вандереру“ из Цариграда пишу, увидила да неможе народном устанку Кандије одолети, па је у тајној министарској седници закључила, да призна независност острву. Аустрија се изјавила противу тога, као нечега чиме би се опасно крњила целина Турске. Мухамедански становници Кандије, већ су потајно извештени како је порта наумна оставити Кандију нека се сасвим ослободи, па су, у одговору на то, изјавили жељу да се иселе у другу коју област Турске. План да се Кандија уреди као полунезависна државице, сасвим је напуштен. — Порта шиље сад сву војску коју на расположењу има, на границу Румунске, по свој прилици,услед пуштеног гласа, да ће се Румунска прогласити за независну. У Цариграду се мисли, да тај глас није без основа. Да би Русија без икаква интереса подпомагала Румунску, то се неверује. Фуад паша рачуна тврдо, да би Аустрија, Инглеска и Француска за Турску биле. Говори се притом, да ће инглеска флота затворити теснац од Гибралтара, да би спречила сједињење американске флоте са руском, у случају рата. А сматра се као поуздано, да је још у августу 1867. закључен савез између северне Америке и Русије; дипломати цариградски потврђују то.

— Принц Наполеон дочекан је у Берлину са великим почастима. Краљ, принцеви и Бизмарк одма су га походили; сутра дан по долазку свом био је на ручку код краља. То се доводи у свезу са оном поузданости, са којом је ратни министар последњих дана изјавио у француској скупштини, да је Француска у своме оружању за две године напреднија од осталих сила: па се из свега изводи, да пут принца Наполеона у Берлин заиста има циљ, да уздржи Прусију од савеза са Русијом, и да су почасти са којима је од краља дочекан знак за успех тој цели.

ЈАВНА ПРИЗНАНИЦА И ЗАХВАЛА.

У име годишњег одбора омладинског захваљујемо лепо српској в. бечкеречкој омладини, која је 17. (29) фебруара о. г. село у В. Бечкереку на омладинске цели приредила и чист прихог од истог села овамо послала.

Тај чист приход износи . . . 47 ф.

Овој своти кад се дода у 14. бр. „Заставе“ од о. г. означена сума у исносу . . . . . 676 ф. 80 н.

а. вр. 5 наполеондора и 1 дукат у злату.

Онда износи фонд уједињене омладине српске . . . . . 723 ф. 80 н.

а. вр. 5 наполеондора и 1 дукат у злату.

У Новоме Саду 26 фебр.

Г. Гершић, с. р. тајник годиш. одбора. — А. Хаџић с. р. председник год. одбора омладинског.

ЈАВАН РАЧУН.

На шестом јавном предавању у Новоме Саду 25. фебруара о. г. пало је свега на каси: 28 фор. 80 н. а. вр. Трошак за дворану, осветљење штампу и разносачу позивница итд. изнео је свега: 24 фор. 70 н. Преостало на чисто: 4 ф. 10 н. а. вр.

Више су платили него што је улазна цена: г. г. Софија Паскевића 2 ф.; Ј. плем. Дукина 1 фр.; Милица Јовановића 1 ф.; Ст. Николић 70 н.; Лаза Руварац 70 н.; Никола Стајић 70 н.; Лаза Костић 70 н.; Н. Н. 70 н.; Ђ. Поповић 70 н. а. вр.

У Новоме Саду 25. фебр. Мита Ђ. Кода.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

Цене рани у Новом Саду 10. марта: 85 ф. жито 5 ф. 86 н. 79 ф. средње 5 ф. 60 н. 77 ф. наполица 5 ф. 20 н. 76 ф, средње 5 ф. 68 фун. јечам 2 ф. 44 фун. зоб 1 ф. 53 н. 84 фун кукуруз 2 ф. 66 н.

„В. К.“ Вршац 22. фебр. Довоза разне ране једва до 800 ваг. на данашњој пијаци. — Пшеница се по ф. 5.20 н. — наполица 3.80, — јечам 2.10, — овас 2 ф., — кукуруз 2.60, — кртоља по 3 ф. 20 н. меца, продавало.

Вино се ове недеље никако није тражило.

У обште узимајући слаба је радња.

„С.“ У Смедереву 19. фебр. Пшеницу су плаћали до пре 4—5 дана 128 гр. товар, а сада је цена ударила доле, тако, да се не даје више за товар од 120—122 гр. Кукуруз 1 товар 170—175 гр. Пасуљ 180—200 гр.

Пар јагњади 50—60 гр.

Вино 1 аков 50—70 гр.

Суве шљиве 1 товар 75—100 гр.

Коже овчије 1 пар 22 гр. јагњеће 12 гр. зечије 6 гр.

Свиње мршаве плаћене су 5—6 а дебеле по 10—12 дук. пар. Извезено је од почетка ов. мес. до данас: Пшенице на 1,650,000 ока, свиња мршавих 1053, а дебелих 2732 ком., масти свињске 7000 ока, масла 300 ока, шљива сувих 5000 ока; кожа: овчијих 2850, јагњећих 260, козијих 692, јарећих 190 и зечијих 5060 комада; као што се види извозни обрт за сво време доста је жив био, осим што је цена свима производима изузимајући свиње, доста назад ударила. Трговина пак увозна за сада је још здраво слаба.

⊙ Пешта 25. фебр. По извештајима са страних тржишта радња на истима још није најживља, али су изгледи за исту бољи него што беху предпрошле недеље. — На овдешњем тржишту цена је шеници одма у почетку недеље натраг ударила; око половине недеље била се за час поправила; па онда је опет брзо падати почела; на самом измаку недеље нешто се истина поправила, али је ипак 10—15 н. нижа него пређашње недеље. Продало се шенице око 100.000 ваг., отуд 30,000 в. српске која почиње угарској цену побијати. — Ражи продано је тек 15—20,000 в.; цена јој се колебала целе недеље скоро као и шеници, али је само са 5 н. нижа него предпрошле недеље. — Јечам се добро тражио, продало га се 25—30,000 ваг., и одржао се на цени. — За кукуруз слабо се пита, цена му је са 5 н. нижа. — Овсу остала је цена непромењена и нетражи се.

Свиња довезено је 2556. Продато је: за Берлин 220 по 30—32 ф. са 85 фун. т, — за Беч 1130 к. по 28—30 ф. са 80—85 фун. Радња је трајно тиха.

Вуне овчије продано је 2700 ц. разне сорте, и то 2000 ц. за француски и немачки рачун, и 700 ц. за унутрашност. Цена је остала скоро као и у прошлој недељи, само је нешто мања. За сутрашњи панађур дошло је већ више купаца, са којима и јесте предозначена продаја закључена.

Лањска репица особито се тражила ове недеље, а то услед извештаја из унутрашњости, да усеви у ово време нестоје најбоље. — Зејтина од репице продало се 2000 ц. за јесен, по 24 ф. и 24 ф. 50 н.

Шпиритус се слабо продаје; цена му нешто натраг ударила, тако да се нови без бурета и на много није могао продати више ни по $48\frac{1}{4}$ н.

Свињска маст продавана је: овдешња без бурета по 37—37 ф. 50 н., сеоска, која се само из друге руке добити могла, по 36—37 ф. Довезена је и нека количина из Србије, али се за њу толико искало, да су се купци уздржали од пазара. — Сланина се слабо продаје, ма да је мало на продаји има; цена јој је $32\frac{1}{2}$—33 ф., — овдешњој $35\frac{1}{2}$—36 ф.

Лој је само за најнужнији потрошак купован; цена је овдешњем 33—34 ф.

Суве шљиве слабо се са стране наручују; цена им је: босанским ф 8.50 н. српским 7—8 ф.

Меда продало се: хрватског у сађу 160 ц. по 18—18 ф. 50 н. За српски ишту 17 ф. 50 н. и 18, за угарски 20 ф. Цеђеног меда није се ништа продало ове недеље; цена му је 9 ф. као и у предпрошлој недељи.

Воска довезено је: Розенауског 30 ц., славенског 20 ц. Већи довози очекују се идуће недеље. Цена му је на месту 118 ф.; она се сматра за високу.

Пекмеза је нешто продано по 6 ф. 50 н. и 8 ф. 50 н.

Орасима цена је: дебрецинским по 7—7 ф. 50 н., српским 5 ф. 25 н.

Поташи цена је: угарској белој 15 ф. 50 н. и 16 ф. 50 н., — ердељској белој 16 ф., плавичастој 15—15 ф. 50 н.

Шишарке продано је 200 чаброва угарске, прве врсте, по 19 ф. Од српске довезено је 500 ч. који због велике цене остадоше непродани.

Семе од детелине (луцерне) живо се тражило; продало га се неколико стотина цената по $26\frac{3}{4}$—28 ф.; чистије продаје се и по 30—32 ф.

Паприке је досад мало довезено, цена је: првој врсти 27—28 ф.

Курс бечке берзе.

Акције народне банке	706
5% металик	57 20
Зајам народни	65 55
Дукати	5.55
Аустриско сребро	113 75

ОГЛАСИ.

Оглас дражбе.

Дана 7. априла 1868. п. р. у 9 сахати пре подне одржава ће се у Тителу поновљена алтернативна дражба за продају тако зване ераријалне шуме „Врачара“ — која у обсегу жабаљске компаније лежи и из $74\frac{72}{1600}$ јутра састои се — и то на тај начин, да ће се прво цело као шума, а потом дрва и на последку земља посебце продавати.

Ближи услови дражбе могу се сваким даном у батаљонској управној писарници увидити. (18-2-3)

Бр. 1281 г. б. ех 1867.

Објава.

Грунтовни суд сл. кр. вароши Новог Сада доставља сваком до знања, да ће се кућа бр. 2802 Илке Керац и синова, која је на 1458 ф. процењена, због потраживања Ане Лазаревића од 160 ф. а. вр. у два термина и то дана 30. марта, и дана 4. маја 1868. као другог термина свагда у 3 сата после подне на лицу места, почем је овдашње решење од 20. сеп. 1866. бр. 1187. в. кр. судбеног стола, и од стране в. кр. септемвиралне табле потврђено — продавати

Условља продаје могу се код суда у званичне дане проучити и преписати.

У Новоме Саду, 28. дек. 1867. 13—3—3

ОГЛАС.

Од стране суда слоб. кр. варошци Новог Сада као стечиште власти, овим се до обштег знања ставља, да је 29. фебруара 1868 над свеколиким имањем овдашњег трговца Давида Хајма услед његовог собственог захтевања стециште отворено, и рок за пријаву поверитеља његови односно потраживања њиовог на 22. 23. и 24. јунија 1868. одређен; — за привременог старатеља массе поставља се г. Герзон Рајцер, а за заступника исте г. адвокат Ђорђе Вукичевић.

Позивају се дакле сви они, који буди под каквим именом потраживање на речену массу имали буду, да таково до гореназначеног рока суду овом тим известније пријавити непропусту, што ћеду се све доцније пријаве одбити морати.

У Новом Саду дана 29. фебруара 1868.

За варошког судца

Имре Балла ср. подбележник. — Шимић с. р. сенатор.

22—1—3

Бр. 235 гр.

Објава.

Од стране варошког суда као грунт. власти у Новом Саду овим се до обштег знања доставља, да ће се услед молбе Фердинанда Будимира као Гиратара Н. Продановића из Новог Сада, непокретно добро Александра, Софије, Петра, Павла и Милице Борића из Новог Сада, као кућа под бр. 2012 у Новом Саду због дуга од 400 ф. авр. која је на 3080 ф. процењено, на јавној лицитацији, која ће се дана 1. априла 1868. и дана 3. јунија 1868. на лицу места свагда у 3 сата после подне држати, продавати, и зато се сви они кои исто добро купити желе, да у предозначено време на ту лицитацију дођу, и да се на ту цел изаслатој комисији пријаве.

Уједно се примечава и то, да се условија, под коима ће се гореименовано добро продати, при суду овом читати, и од њи преписи имати могу.

У Новом Саду 14. децембра 1867. 23—1—3

Бр. 1210 гр.

Објава.

Од стране ововар суда као грунтов. власти овим се до обштег знања доставља, да ће се услед молбе Симона Поллака из Новог Сада непокретно добро Глише и Анне Милаков из Новог Сада, као кућа под бр. 2601 у Новом Саду због дуга од 38 ф. авр. која је на 393 ф. авр. судејски процењено, на јавној лицитацији, која ће се дана 8. априла 1868. и дана 8. јунија 1868. на лицу места свагда у 3 сата после подне држати, продавати, и зато се сви они, кои исто добро купити желе, позивају да у предозначено време на ту лицитацију дођу, и да се на ту цел изаслатој комисији пријаве.

Уједно се примјечава и то, да се условија под коима ће се гореименовано добро продавати, при суду овом читати и од њи преписи имати могу.

У Новом Саду 30. новембра 1867. 24—1—3

20—1—5 МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

Г. Костића

у Митровици,

потребује три добро изучена помоћника. Који су способни нека се обрате реченој фирми што раније.

НА ЗНАЊЕ.

Подписати усуђује се поштованој публици варошци Новог Сада и околине најучтивије до знања ставити, да је

зготовлење изцеђеног квасца

(Press-Germ) приредио, и може се, почињући ое 7. марта (24 фебр.) т. г. сваки дан доброг и фришкег добити

у тромпетској улици Нр. 273.

У надежди на млогобројну посету препоручује се

17—1—1 Рудолф Шорн.

У мојој трговини требам једног практиканта. Родитељи, који желе сина свог на науку дати, молим да се изволе на мене обратити.

Луке Хрваћанина

25-1-10 син у Дубици 2. банској пуковнији

Оглас.

Дра медицине Хофмана

бели биљни сок (сируп) за прси

обште познати лек противу свију катаралијских болести, назеба, кашља, као и противу хамороидиалних и т. п. болести; затим противу

болести у гркљану и у душнику.

Лек тај препоручен је од признатих учених лекара, и признају га за добар многи који су га употребљивали.

Може се добити:

у Новом Саду:

код г. Емериха Дицгена

„ и Карла Вагнера

у Варадину:

код г. G. C. Junginger

у В. Бечкереку:

код г. Петра Арсеновића.

Једна флаша стаје 1 ф. 50 н.

Понуде за стоваришта продаје примају се код г.

Јосифа Клајнчека у Новом Саду

21-1-3 Главног агента за доњу Угарску и Ердељ.

ПРОДАЈА КУЋЕ.

Доленодписани због сиеруке продаје своју кућу у Старом Бечеју преко пута од телеграфа Нр. 83., која се састоји од 7 соба, кујне, шпајза и подрума с крепом покривена. У авлији штала и бунар са грунтом од 300 квадр. хвати. Продаје се за готове новце или за какво добро у промену поред Дунава. Ко би желео купити нека се пријави код подписаног.

У Новом Саду 16. (28.) фебр. 1868.

Г. Кнежевић фотограф.

12—3—10

Гостионица код

„енглеске краљице“

на Варош-Капији у Београду

са позоришном салом и 13 соба за путнике, од којих су 8 с намештајем, издаје се одмах под кирију. Ради погодбе ваља се обратити на

У Београду 11. фебр. Милоша Сушића, свештеника.

14—2—2

Оглас.

П. П. Онима који су се на живот осигурали код нашег заведења са

талом добитка

(Cewinnantheil)

Учтиво се до знања доставља, да тал добитка (дивиденда) од 1861 год. износи

$78\frac{1}{4}$% годишње премије

и може се у нашој благајни подићи.

Нови Сад 13. (25.) фебруара 1868.

Главна агенција ц. к. пр. Трстанског свеобштег осигуравајућег друштва (Assicurazioni Generali in Triest)

11—3—3 Сима Јос. Марковиић.

ДВА ЂАКА жели једна солидна кућа (близу гимназије) по јевтину цену да прими на рану и у стан. Стан је сасвим за себе, угодан за два лица.

Распитати се може код Августа Циглера, рукавичара, у лебарској улици у Новоме Саду. (15-2-3)

Одговоран уредник и издавалац др. Стеван Павловић.

Платонова штампарија у Новом Саду 1868.